

Za gospodarje

Maribor, dne 29. novembra 1933.

Kako se bodo odplačevali kmečki dolgovi?

Vlada države je izdala uredbo, s katero se napravi konec sedanjemu neznosnemu začasnemu stanju in s katero se bodo dolžniki in upniki postavili v položaj, da bodo vedeli, s čim morejo v bodočnosti računati. S to uredbo se daje zaščita kmetu, ki obdeluje zemljo v največji izmeri 75 ha, bodisi sam ali s člani svoje rodbine in čigar obdavčeni dohodki izvirajo v pretežni meri iz kmetijstva. Ti kmetje bodo plačevali svoj dolg upnikom v dobi 12 let, pričnši s 15. februarjem 1934 za 100 Din

leto	priv. upnikom	denarnim zav.
1.	6.—	6.—
2.	6.50	6.75
3.	7.28	7.65
4.	8.06	8.94
5.	8.84	10.67
6.	9.75	12.68
7.	10.72	14.72
8.	11.84	15.64
9.	13.06	16.85
10.	14.36	17.38
11.	15.94	17.85
12.	17.55	18.78

To odplačevanje pomeni obrestovanje po 3.54 odstotkov privatnim osebam in po 6.02 odstotkov denarnim zavodom. — Začetno odplačevanje bo znašalo 6 odstotkov od celokupnega dolga in se bo povišalo šele po 5 letih za dolgove denarnim zavodom, po 7 letih pa za dolgove privatnim osebam preko 10 odstotkov.

Ko stopi v veljavo ta uredba, se ukinejo vse prisilne prodaje, prisilne sekvestracije (uprave), kakor tudi odvzemanje premičnin. Eksekucije se bodo smele izvrševati samo glede na anuitete (letne obroke), predvidene po tej uredbi, če se ne bi plačevale.

Kmetje, katerih dolgovi ne prekašajo skupne svote 1200 Din, bodo plačali te dolgove v enakih obrokih v dobi 3 let,

oni pa, katerih skupni dolgovi ne prekašajo 3000 Din, pa v dobi 5 let, po enaki obrestni meri. Zaščita ne velja za kmete, ki dolgujejo v celoti manj kot 500 Din, obrtnikom ter trgovcem z obleko, obutvijo in življenjskimi potrebščinami. Če se upnik pri iztožitvi ali eksekuciji svoje terjatve posluži pravnih zastopnikov, stroškov za te zastopnike ne plača kmet. Stroški komisije za izvršbo prav tako odpadejo, ker se bo eksekucija izvrševala po občinskih oblastih popolnoma brezplačno.

Dolžnik, ki v treh letih ne plača določenih letnih anuitet, izgubi pravico do olajšav po tej uredbi. To pravico izgubi tudi oni, ki bi z namenom, da prevari upnika, odtujil svoje imetje. Agrarni interesi, ki so odkupili svoje dolgove v dobi visoke cene zemljišč, a sedaj ne morejo odplačevati dolgov v gotovini, smejo poravnati dolgove v blagu, in sicer s tako količino pšenice, ki odgovarja anuiteti po tej odredbi, računajoč po tečaju, ki se je beležil na borzi na dan podpisa pogodbe o dopuščenem odkupu.

Oni, ki plačajo svoje dolgove prej nego to določa uredba, uživajo posebne koristi, ker se jim za vsako leto odbijeta po 2 dostotka od glavnice: tako da se onim, ki bi takoj plačali svoje dolgove, odpusti 24 odstotkov, to je skoraj ena četrтина celokupnega njihovega dolga.

Od predpisov te uredbe, ki so jo že objavile »Službene Novine« in ki je že veljavna, so izvzete — torej nezaščitene — javne datjave in z zakonom predpisane pristojbine ter dolgovi do 500 Din, nadalje kupnine za življenjske potrebščine, kakor obleka, obutev itd., ki so nastali po 20. oktobru 1931, v kolikor niso spremenjene v menične terjatve, vsi ostali kmetijski dolgovi, ki so nastali po 20. aprilu 1932, terjatve za vzdrževanje, ki pripadajo kaki osebi proti dolžniku-kmetu na podlagi dolžnikove dolžnosti vzdrževanja, terjatve, ki izha-

fajo iz kazenskih del, terjatve iz naslova poljske škode, terjatve iz naslova plač osebam, ki so zaposlene v trgovini ali v dolžnikovem gospodarstvu, zakupnine in najemnine, terjatve obrtnikov za izvršena obrtna dela, ki so zapadla po 20. oktobru 1931, kakor tudi oni kmečki dolgovi, ki izhajajo iz nakupa kmečkih posestev, če je bila cena ali večji del cene dogovorjene v določeni količini gospodarskih proizvodov, bodisi da se mora ta količina plačati v naravi ali v denarju po dnevnih cenah domače produktne borze, veljajo za del cene, ki se ima izplačati v gotovini, predpisi te uredbe.

V tej uredbi je obenem predvideno, da smejo kmečki upniki svoje tako izmenjene terjatve eskontirati ali lombardirati (predložiti v plačilo v gotovini) do 50 odstotkov (do polovice) pri državnih in privilegiranih zavodih pod pogoji, ki so določeni za redno poslovanje teh zavodov. V ta namen je vlada zavarovala za dobo 3 let nove kredite tem upnikom z zneskom ene milijarde dinarjev, ki jih bo dala omenjenim zavodom na razpolago. Kar pa se tiče govoric o inflaciji, je vlada po svojem predsedniku dr. Srskiču izjavila, da stoji odločno na stališču proti inflaciji.

★

Kako si zaslužimo za obleko?

Ni še minilo eno stoletje, ko so v zimskih večerih brneli kolovrati v naših kmečkih hišah. Lan in ovca sta dajala našim prednikom oblačilo. Kakor je bila preprosta obleka, tako je bila preprosta tudi hrana. Pšenico so naši dedi prodajali, da so dobili za davek in dali še kakšen krajcar na stran za si boljše čase. Dobro življenje je bilo odvisno le od dobre letine.

Železnica, razvijajoča se obrt in industrija so povzročili za kmečki stan velikanski prevrat. V enakomerno kmečko življenje so posegli vplivi, ki so preobrnilili način kmetovanja in kmečkega življenja. Za mnoge domačije je bil to usoden udarec. Uvedlo se je pa tudi marsikaj koristnega v kmetijstvo. Promet je zblížal kmečki stan z drugimi stanovi. Tako so se opomogle kmetije blizu mest

in tržnih krajev; nazadovale pa so kmečke domačije, ki so daleč od mest in od železnic.

Kmečki stan ni mogel tekrovati z ostalimi stanovi, ker je preslabo organizovan. Zadrudnim potom bi mogel tudi ta doseči blagostanje celo v težkih časih. Hudo je, da je premalo umevanja za zadruge in še manje za zadrudno življenje. Velika dobrota za kmečki stan so bile in so hranilnice, mlekarne in ostale zadruge. Premalo je zanimanja za zadruge, ki bi pospeševale izrabljanje zemlje, uvajale rastline, ki so za sedanji čas in posamezne kraje bolj primerne, ki bi skrbele za umno živinorejo. Zadrude naj bi zatirale tudi potrato in zapravljivost, zadrude naj bi skrbele za procvit kmečke vasi.

Blago za obleko dobivamo po trgovcih iz tovarne. Po večini so tovarne ustanovljene z delnicami, ki pa niso razširjene med ljudstvom. Surovine, t. j. bombaž, ovčjo volno, barvila in drugo dobijo tovarne iz inozemstva. Tako je bil kmečki hiši odvzet pridelek na lanu, ovčjereja je bila zatrita in nastali so znatni letni izdatki za obleko.

V kmečkih domovih so predli, tkali in izdelovali marsikaj, o čemer se danes le govori. Da je domača delavnost ali obrt izginila, ni kriv tega stroj in beg s kmečke grude, pač pa premala stanovska izobrazba in zavednost. Nekdo je pred leti predlagal, da bi se moral napraviti zakon, da ne bi kmečka mladina silila v mesta in tovarne. To se mi zdi prevelika diktatura. Ako bo imel hlapec priliko, da si prisluži toliko, da pride čez deset do dvajset let do lastne domačije, ne bo silil v tovarno. Stari strici in tete so pa v današnjih razmerah veliki reveži. Seveda so pa tudi izjeme.

Ako bi bil kmečki stan vnet za svojo stanovsko zavednost, bi se združil v drugih proti vsemu, kar mu prizadeva škodo in neuspeh. Gledal bi skozi svoja očala na razkošje in potrato. Ne bo kupoval po starinarinah obleke in hišne oprave, pač pa bo rabil to, kar se je izdelalo na kmetih in s kmečkim denarjem. Krčmarji, štacunarji in mesarji premnogokrat ne delajo v korist kmečkega stanu.

Obrti si lastijo pravice, ki so si jih pridobile. Ne morejo se pa braniti pred

industrijo in združništvom. Menim, da bodo ovce smeli kmetje doma zaklati sami, ako bodo hoteli. Tovarna Singer tudi ne vpraša, ako je dotična, ki kupi šivalni stroj, šivilja z obrtnim listom. Zato imamo kraje z več tisoč prebivalci, a ima komaj dvojica šivilj obrtni list.

V zadrugi je kmetova moč.

Lan se ne izplača več, so marsikje uganili. Pred sto leti so bile razmere za lan in ovčjerejo ugodne, se skoro povsod domneva, v Hitlerjevi domovini so pa prišli do sklepa, da se mora razvijati industrija z ovčjo volno in lanom ter konopljo. V muzej so pa tudi tam že davno dali kolovrat in lesene statve. Izumili so nove stroje za predelavo ovčje volne in lanu.

Pri nas mladina že skoro ne pozna ovce in lanu. V planinah je najti ovce in koze kot redke prikazni. Pozimi marsikoga zebe. Naši predniki so se pa grelj v kožuhih.

Da ne bom predolg: Ustanovimo si združno industrijo za lan, ovčjo volno ter oblačilnico in izdelovalnico za olje.

Danes se mi zdi za ustanovitev ugoden čas. Sklepam iz dejstva, ker se odpre skoro vsak mesec nova tkalnica in skoraj vsaka čez nekaj let razširi svoj obrat. Ako združnim potom ustanovimo podjetje, se ni batj hude krize, ker bi v najslabšem slučaju tudi še mogli životariiti.

Res ni dobiti denarja. Vendar je pa še najti kje poleg hranilne knjižice kaj okroglega. Kdor več premore, bi lahko prevzel več deležev ter bi imel večje ugodnosti.

Člani bi prodajali zadrugi lan z njive ter ovčjo volno. Od zadruge bi pa morali kupiti določeno množino obleke ali perila.

Nekoliko osnutka je že pripravljenega. Dobro došla bi bila vsaka dobra misel in beseda, ki bi vzbujala zanimanje med ljudstvom. Deleži bi se lahko plačevali v obrokih. Visoki ne bodo, če se priglasj veliko število članov. Gotovo pa je, da bodo znašali čez 200 Din.

Prosím cenjene čitatelje, ki se morda ogrejejo za ta načrt, da mi pošljejo kratko poročilo o njihovem mnenju in če so pripravljene kaj sodelovati za izvršitev tega načrta. Splošen odgovor na poročila priobčim v »Slovenskem gospodarju«. Poročilo naj se naslovi na: Ivan Majhen,

poštni uradnik v pokoju, Studenci pri Mariboru.

Ljudski pravnik.

Povračilo dane are (nadavka). K. F. P. P. Kupili ste telico za 535 Din in dali že aro. Ko je prišel mož prodajalke domov, je povedal, da je na sejmu prodal iste telico za 555 Din. Prodajalka je povedala možu in onemu kupcu, ki je kupil telico od moža, da je telica že prodana in zaarana. Mož se za to ni zmenil in izjavil, da bo aro že vrnil. Vprašate, kakšne so sedaj Vaše pravice. — Iz vprašanja posnamemo, da ste sklenili pravilno kupčijo in že zaarali. Do izpolnitve kupne pogodbe ni prišlo iz krivde prodajalke, vsled česar imate te pravice: 1. ste upravičeni, da zahtevate vrnitev are v dvojnem znesku; n. pr. ako ste dali 50 Din are, lahko zahtevajte sedaj 2 krat 50 Din, to je 100 Din; 2. ako niste zadovoljni z vrnitvijo dvojne are, lahko zahtevate: a) izpolnitev, to je da Vam mora prodajalka izročiti proti plačilu kupnine, ali b) ako to ni več mogoče, povračilo škode, ki jo imate zaradi neizpolnitve kupne pogodbe, to je vrniti Vam mora dano aro in plačati še morebitno škodo, ki je Vam nastala s tem, da ste telico morali drugje dražje plačati, da ste imeli z nakupom druge telice še nove stroške in podobno. — Pomanjkljivo v Vašem vprašanju je samo to, ali je bila žena lastnica prodane telice, ali je bil to morda mož, ali pa oba. Četudi bi žena ne bila izključna lastnica, je kljub temu dolžna vrniti Vam dvojno aro, ker je za to vedela in se pogodba kasneje ni izpolnila vsled nje-ne krivde.

Vožnja več oseb na kolesu. P. P. S. — Dne 29. 4. 1932 ste peljali na svojem kolesu še svoja dva mlajša brata. Med potjo ste srečali orožnika, ki Vas je ustavil in popisal. Nato ste dobili od sreskega načelstva kazenski nalog z dne 12. 5. 1933. Obsojeni ste bili radi prestopka po čl. 36 uredbe o zaščiti javnih cest na 50 Din globe v prid občinskega cestnega sklada. Za nalog sam morate plačati kolekovino v znesku 20 Din in za upravne stroške 5 Din, skupaj tedaj 25 Din. Ker ste kasneje sami videli več oseb, celo uradnih, ki so pravtako vozili na kolesih poleg sebe še odrasle osebe, Vas zanima

vedeti, če je kazen upravičena in kam se morate pritožiti, da bo kazen črtana, ter če imajo zlasti druge osebe pravico, voziti na kolesih tudi odrasle osebe. — Po občnem cestnem redu, ki ga je izdala kr. banska uprava dravske banovine dne 14. 6. 1933, se smejo s kolesom voziti edinole oni, ki so zadostno izvežbanji. Vožnja več oseb na enem kolesu je prepovedana, ako ni kolo izdelano za dve ali več oseb. Posebno je prepovedano jemati na kolesa otroke. Vaše dejanje je bilo storjeno že preje, vendar je sresko načelstvo imelo že dovolj opore za kaznovanje v navedenem členu 36 uredbe o zaščiti javnih cest. V tem členu so določene kazni zapora od 1 do 30 dni ali v denarju od 50 do 1500 Din. Po občnem cestnem redu pa bi znašala kazen od 10 do 1000 Din, oziroma z zaporom od 1 do 20 dni. Kakor razvidite, je sresko načelstvo naložilo najmanjšo kazen. Po našem mnenju ne bo imel niti ugovor, niti pritožba nobenega uspeha in je velika škoda za koleke, ki jih bote morali plačati. S tem pa še nikakor ne rečemo, da se z Vašo kaznijo strinjamo. Prepoved je stopila v veljavo po objavi obč. cestnega reda, ki velja povsod in za vse enako: kmeta, delavca, uradnika, vojaka, orožnika itd., z drugo besedo povedano: nikdo ne sme poleg sebe voziti na kolesu še koga drugega, ker je kofo namenjeno pred vsem za vožnjo vsakemu pojedincu in ne več osebam. Kakor že omenjeno v členu 36, ni bila kazen za Vaš prestopek našeta, kakor je to v ostalih prestopkih, vendar mislimo, da s pritožbo ne bote uspeli. V bodoče pazite na to: adevni predpis: Nikdar na kolesu voziti odraslih oseb, še manj pa otroke.

Cene in sejmska poročila.

Mariborski trg 25. novembra 1933. — Pripeljanih je bilo 97 zaklanih svinj, ena mesa po 11—12 Din, špeha po 12—13. Kmetje so pripeljali sena 3 vozove po 30—35 (100 kg), ovsene slame 1 voz po 27; pšenice 12 vreč po 1.50, rži 6 po 1.25, ječmena 14 po 1, koruze 16 po 1—1.25, ovsu 17 po 0.75, prosa 8 po 1.50, ajdo 4 po 1, ajdovega pšena 5 po 3.50—4, fižola 16 po 2.50—3; krompirja 5 vozov s 77 vrečami po 0.75—1, zelja glave 10 vozov po 0.50—1. Cene jabolkom po 4—8, hruškam 5—7, slivam suhim 8—12,

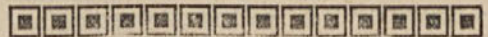
grozdju 5—12, orehom celim 8—9, luščenicim 28—32, kostanju 1.50—2, pečenemu 6, čebuli 1.50—2, česnu 6—8. Kokoši 102 po 20—25, piščancev 608 po 20—55 (par), gosi 10 po 40—60, puranov 48 po 35—65, rac 23 po 20—25, zajcev domačih 18 po 5—25. Cene mleku 1.75—2.25, maslu surovemu 20—24, čajnemu 28—32, kuhanemu 28, siru domačemu 5—6, jajcem 1—1.25.

Mariborski svinjski sejem 24. 11. 1933.

Na ta svinjski sejem je bilo pripeljanih 299 svinj, cene so bile sledeče: Mladi prašiči 5—6 tednov stari komad 100 do 115 Din, 7—9 tednov stari 120 do 150 D, 3—4 mesece stari 200 do 250 Din, 5—7 mesecev stari 300 do 380 Din, 8—10 mesecev stari 400 do 550 Din, 1 leto stari 600 do 700 Din, 1 kg žive teže 6—7 Din, 1 kg mrtve teže 8.50—9.50 Din. Prodanih je bilo 103 svinj. — Prihodnji svinjski sejem se vrši dne 30. novembra, ker je dne 1. decembra državni praznik.

Plujski živinski sejem.

Konjski in goveji sejem v torek dne 21. novembra je bil z ozirom na letni kramarski in živinski sejem dne 25. t. m. razmeroma slabo založen. Prignanih je bilo 380 glav, in sicer 173 krav, 62 telic, 76 volov, 24 bikov in 45 konj. Od teh je bilo prodanih 129. Cene za 1 kg žive teže so bile: krave 2—4 Din, telice 3—4.50, voli 3—4.25, biki 3—4 Din, konji po kakovosti od 400 do 3600 Din. — Svinjski sejem v sredo dne 22. t. m. je bil, kar se tiče dogona, dobro založen, kupčija pa je bila slaba. Od prignanih 348 ščetinarjev je bilo prodanih le 97. Cene so bile neizpremenjene in sicer so se prodajali prolenki in polmastne svinje od 6.50 do 8 Din za 1 kg žive teže, prasci stari 6—12 tednov po kakovosti od 90 do 300 Din. — Prihodnji sejem bo dne 29. t. m.

Nov vozni red

(železniških in avtobusnih prog)

veljaven od 8. oktobra 1933, cena 2 Din (po pošti pošljite znamke za Din 2.50 pri naročilu) dobite v

Tiskarni sv. Cirila v Mariboru.

